

## **ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

**Радченко Ольга Яківна**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,  
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,  
yan.olga1208@gmail.com

**Вихор Світлана Теодозіївна**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,  
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,  
svvihar@gmail.com

Сучасна освіта орієнтована не лише на формування предметних компетентностей фахівців, а й на їх постійний саморозвиток, вміння працювати в команді, знаходити нестандартні рішення, творчо працювати. Тобто мова йде про «м'які» навички» (soft skills), які допомагають особистості успішно взаємодіяти з іншими та розвиватися. Формування soft skills є об'єктивною вимогою сучасної освіти і важливим завданням щодо формування конкурентоспроможного фахівця.

У науковій літературі не має однозначного трактування сутності «soft skills» та переліку цих навичок. Зауважимо, що дослідники сходяться на тому, що це свого роду перелік особистих рис, які характеризують стосунки в соціальному середовищі, при цьому акцентується увага на здатності людини до міжособистісної взаємодії.

У доповіді Deloitte Access Economics, «М'які навички для успіху в бізнесі», йдеться про те, що десять з шістнадцяти найважливіших навичок у ХХІ-му столітті, визначених Світовим економічним форумом, є м'якими.

Прикметно, що американський бізнесмен й інвестор Марк Кубан вважає, що м'які навички, такі як креативність, вміння працювати в команді та комунікабельність, дуже важливі. На його думку наявність в команді співробітника з різноманітними навичками і знаннями може запобігти міжособистісним конфліктам в колективі [4].

Дослідники виділяють найзатребуваніші soft skills: гнучкість/здібність адаптуватись; навички спілкування; уміння вирішувати проблемні ситуації; креативність; навички міжособистісних відносин; вміння працювати в команді.

К. О. Коваль класифікує м'які навички наступним чином: індивідуальні (здатність приймати рішення, позитивне мислення й оптимізм тощо); комунікативні (робити якісні презентації, взаємодіяти з різними типами людей); та управлінські (грати в команді, об'єднувати та мотивувати команду) [3].

Узагальнений підхід до soft skills можна представити наступним переліком: комунікативні навички; вміння виступати публічно; навички роботи в команді; управління часом (тайм-менеджмент); гнучкість, адаптивність та здатність змінюватися; лідерські якості; особистісні якості планувати й керувати своєю кар'єрою, креативне і критичне мислення, емоційний інтелект, чесність, наполегливість, впевненість в собі, повага до інших) [2].

Також зазначимо, що серед актуальних навичок з'явилися такі як: активне навчання (active learning), витривалість (resilience), стресостійкість (stress tolerance) та гнучкість (flexibility) [1].

Вважаємо, що в умовах дистанційного навчання доцільно звертати увагу на формування м'яких навичок студентів, а зробити це можна завдяки використанню різноманітних інтерактивних вправ, онлайн сервісів та платформ.

На формування soft skills бакалаврів орієнтовані навчальні дисципліни «Педагогіка» та «Історія педагогіки», ми акцентуємо увагу на наступних навичках: комунікативність, вміння виступати публічно, креативність, критичне мислення, гнучкість, емпатія, вміння працювати в команді.

Формуванню емпатії студентів під час онлайн занять сприяє використання реакцій після виступів та представлення виконаних завдань: ми вчимося не лише оцінювати виступи колег, а й просто підтримати, продемонструвати своє захоплення вдало поданій інформації чи здивування новими фактами. Наприклад, тема «Професійне спілкування» пропонуємо такі завдання: «Творчо презентуйте себе – самопрезентація», «Представлення улюбленої книги», складання пам'ятки «Правила спілкування без конфліктів» – спонукаємо до творчості та креативності при представленні завдання і реакціями «підтримуємо» одногрупників. При вивченні теми «Педагогічні теорії у творах стародавніх мислителів» для обговорення використовуємо картину Жака Луї Давида «Смерть Сократа» (1789), обговорюючи педагогічну систему Я. А. Коменського здійснюємо віртуальну екскурсію у музей педагога у м. Угерський Брод (Чехія), де за переказами, народився визначний фундатор та основоположник педагогіки.

Умінню працювати в команді сприяють групові завдання. Поділ на групи здійснюємо за допомогою голосування у Viber. Представляючи результати виконання завдання акцентуємо увагу на ролі кожного. Наприклад, групами працюємо при підготовці конференції «Зміст виховання»; командно виконуємо інтерактивну вправу «Судове засідання» (теми «Стилі спілкування», «Методи навчання»). Поділ на групи використовуємо також при проведенні диспутів, змагань.

Критичне мислення формуємо в процесі обговорення різноманітних педагогічних явищ та процесів. Пропонуємо студентам підібрати відеофрагменти до конкретних тем, які аналізуємо, розбираємо, висловлюємо своє ставлення до побаченого. Наприклад, тема «Розвиток і формування особистості» – ситуації, у яких прослідковується вплив тих чи інших факторів на розвиток особистості. Сприяє формуванню критичного мислення розгляд проблемних запитань: «Чому зникло лицарство?», «Чому ідея державного дошкільного виховання, яка була запропонована Платоном, була реалізована лише у другій половині XIX ст.?», «Геніальність – це дар чи кара?», «Чи ефективною є робота з друкованим підручником в епоху сучасних інформаційних технологій?» тощо.

Різноманітні завдання також сприяють формуванню навичок подавати інформацію, вибирати ті форми, які є більш ефективними онлайн, виступати публічно, усвідомлено слухати; співпрацювати.

В умовах дистанційного навчання з метою підвищення пізнавальної активності студентів пропонуємо «Лекцію з помилками», що спонукає до попереднього опрацювання матеріалу, і критичного осмислення того, що подається під час лекції та представлено на слайдах.

Добре зарекомендувало себе також завдання «Поставити 10 запитань щодо матеріалу лекції». При цьому звертаємо увагу на постановку репродуктивних, реконструктивних та творчих запитань. Більш цікавими для обговорення і ефективними у розвивальному плані є творчі та реконструктивні запитання, спонукаємо студентів до формулювання саме таких питань. Маємо можливість скидати запитання у чат або обирати найцікавіші для обговорення з дошки до якої попередньо надаємо доступ (наприклад, дошка повідомлень zoom або інтерактивна дошка Google Jamboard). Таким чином проведене заняття сприяє формуванню у студентів комунікативних навичок, гнучкості мислення, креативності, критичному аналізу інформації.

Отже, soft skills – це навички, які потрібні не лише у професійній діяльності, а й у повсякденному житті. Реалії сьогодення переконують, що уміння критично і творчо мислити, протистояти стресам та життєвим негараздам, працювати в команді, приймати виважені рішення – навички, які необхідні у всіх сферах діяльності. Важливу роль у розвитку м'яких навичок відіграють предмети педагогічного циклу, а в умовах дистанційного навчання використання інтерактивних методів та різноманітних можливостей сучасних інформаційних технологій.

### Список використаних джерел

1. 10 навичок, які будуть актуальними через 5 років. URL: <https://vseosvita.ua/news/10-navychok-ia-ki-budut-aktualnymu-cherez-5-rokiv-31374.html> (дата звернення: 24.04.2022).
2. Захарчук М. Soft skills: 7 важних навичок для любой професии. URL: <https://thepoint.rabota.ua/soft-skills-7-vazhnyh-navykov-dlya-lyuboy-professyy/> (дата звернення: 25.04.2022).
3. Коваль К. О. Розвиток «Soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167. URL: [https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2089/soft-skills-u-studentiv-15\\_2\\_24\\_strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2089/soft-skills-u-studentiv-15_2_24_strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y) (дата звернення: 25.04.2022).
4. Професійні навички VS М'які навички. URL: <https://mudra.ua/ua/articles/profesjn-navichki-vs-myak-navichki/> (дата звернення: 26.04.2022).